مكرر شرح بو كتابدر

T. C.
İSTANBUL
Fatih Kütüphanesi

منظومه شرح حديث اربعين ١ ورساله في النصيحه ١

الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله

وقف السلطان الخاقان صاحب ممالك البحرين كافل مصالح الحرمين الشريفين
المروي عنه احاديث الشفقة على الخلق المشهور بين المشرقين السلطان ابن السلطان
السلطان ابو الفتوح والمغازي محمود خان ابن السلطان مصطفى خان
اسعده الله في الدارين وجعله غرة في الاولى والعقبى بين العالمين
وانا الفقير اليه سبحانه وتعالى [illegible] طاهر المفتش
بالحرمين الشريفين المحترمين غفر له

٧٤٠

Süleymaniye U. Kütüphanesi
Kısmı: Fatih
Yeni Kayıt No:
Eski Kayıt No: 740 M.
K. 827

٤ مكرردر

71
1
72

١٢

بسم الله الرحمن الرحیم | صورت معنی حدیث قدیم
ویرسه نوله زمزمه بسمله | قبه چرخ فلکه ولوله
بسمله نك مددی ای ذو فنن | جبل متین کرم ذو المنن
اره دندانه سینی انك | کسدی نهال بدن دشمنك
صالدی او شمشیر مرصع غلاف | اهل خلافه ارهسنه خلاف
بولدی او جوهرله اولوب بر صفا | آینه ملکه دین انجلا
اسم جلالی ایله جمال ازل | ظاهر و باهر گورینور فی المثل
شمعه بر لمعه انواردر | مشعله سالك دینداردر
حمد اکه کیم خلقی ولای ممکنات | غرقه انعامیدر روشن جهات

ملك و ملك بر له سما و سمك | غایه سر منزل ادراکه دك
خلقت اشیا قوی بی کارسو | ذره بذره نه که وار ارمو
جمله سی محتاج در کبریا | بنده وار زاده و شاه و گدا
قبضه حکمنده در دهر زمان | گوی زمین و گوی آسمان
رفعت شان عظمت محضیدر | منت انسان و پری دیریدر

حمد ایدر علم آدم دین
احمد محبوب مسلم دین

نعت جناب سند انبیا

ینجه مسلم یمسو نکرکا | ذاتی مرآت ایدی نوبندن خدا
ملك عدمدن بخی جمازدی | ایلدی کونینه انی حق رسول
اولسه اولمازدی فلك دمان | بو یله بیور مز خدا جهان
عرشه دکتمزلر ایدی وب التجا | سایه بزکلمی انبیا
هر نه قدر فاضل ایسه مرسلین | فضلی بانند اولمیز کوشه چین

لعلنه بیك جانیله ویرور دیتر — کوریسه مریمی سویلتسه‌لر

ندوکی اول کلمات سلیم — نطقه مجال اولسنه ردّی اجلّ کلیم

اولدر ایدن بر سوزیله امّهات — اولدر اولو الحق سبب کائنات

اعلم و علّامهٔ علم لدن — باعث ابداع سرای کهن

طائر پر طارم افلاك عشق — کوهر دریای شغبناك عشق

نغتنی تفصیله قوتز احتیاج — قصّهٔ معراج ذو الابتهاج

دردلر اکا عالم اولوب مبتلا — صلّی علی سیّدنا المصطفی

آلینه اصحابنه اعواننه — هم وزرای عظمت شاننه

حضرت عزّتدن اولوب احترام

نیجه صلوات ایلیه‌لر والسّلام

وصف شهنشاه خلافت پناه

لوح جهانه یوغیدی خطّ غمی — نظمه کتوردکده بو فضلی قلم

کلشن عدن اولمش ایدی ملك روم — دشمنه اتمشیدی هر بیم هجوم

خیم

خیمه سنی قورمش ایدی معدلت — توغ شریعتله اولوب کوکلك جهت

جور و ستم رسمی ستمبولدن — حاصلی رفع اولمش ایدی مملکتدن

حاکم وقت ایدی ابو الفتح و داد — شاه محمّد خلف خانمراد

شیر ظفر صید نیستان فتح — رستم خصم افکن میدان فتح

فخر سلاطین سلاطین نشان — قطب زمان اعدل عثمانیان

مهر فلك قدر و سپهر اقتدار — ظلّ خدا یعنی خداوندکار

طرف افقدن طوغه تا کیم شفق — شفقت ایدوب امّتنه فضلیله حق

شاه جوان بختمزی پیر ایده — دشمنمزی طعمهٔ شمشیر ایده

دبدبهٔ نوبت پرهیبتی — نفخهٔ صور ایله بوله غایتی

صیحهٔ کوسندن انك هر زمان — کم کم اوته کنبد هفت آسمان

رأی شریفی اوله هر صبح و شام

نهج احادیثه موافق مدام

قال رسول الله علیه افضل الصلوة

وبكمل النجاة من حفظ على امتى اربعين حديثا ينتفعون بها بعثه الله يوم القيمة فقيها عالما

اول سند خيل ملوك رسل / واسطهٔ حق سبب جزو كل

ديدى بنم امتمك كربيى / علم احاديثك اولوب ماهرى

قرق حديثم ايدوب ازبرينه / قلمسه اول درج گهردانى كم

نفع لنورا نوكله عاقبت / ايكى جهان اجره بولر منفعت

عالم ربانى افاق اوله / حور و ملك نوريته مشتاق اوله

بعث ايده محشرده خدا الاجر / انى فقيه اولدوغى حالده هم

اولدر ايدن جام جماليله حظ / كم انى مست ايده مى من حفظ

حفظ احاديث ايله درزين دين / اولا خصوصا عدد اربعين

رفعت شان علما يوقله كور / علم احاديث شريفيله در

پس بو معنايه بلوب حاصلى / باب توكلده ايدوب منزلى

رشتهٔ لؤلؤدن الوب درر / كوش دلى ايلدم انوكله پر

انى كه حفظ ايلمك آسان اولا / نقد دل و دينه عرفان اولا

ايلدم اولسون ديو معنى الحق / نظمله شرح ايتمده كستاخلق

حضرت جامينك اولا روحى شاد / طرز عجمده ايدوبن اجتهاد

سر احاديثى عيان ايلمش / فن معانيى بيان ايلمش

كه عربى كه عجمى جا بجا / اهل سخن ايتمش ايتمش سابقا

رومده دونسون ديو بو ترجمه / تركيه ايتدم انى بن ترجمه

اولكه درسالمده رسولك عيان / قرق حديثنده كه رازن نهان

جسم اولنجه اومار رخاك / مولش اولا استبوت حد جهل

ايده بنى مغفرته مستحق / ميمنت محمدت نطق حق

اكلده مفهومن او بحر كرم / نقل كلامنده اصابت ايدم

يا نيكه دل بيد طولا ايله

الويره خاقانى با دركله

اول ترتيب مقال و سخن

اسم ناظم مترجم

نطقه شروع ایلسه فخر جهان — جمله کلامی ایدی معجزبیان

هر بری بر درّ گرانمایه در — هر بری برج شرفه بر گونش

اولدی او گفتار جواهرنشان — گوهر تاج سر کرّوبیان

ایمدی ایشت نکتهٔ غرّاسنی — دیکله حدیث فلک آراسنی

بویله دیر اول دولت آگاهمز

تخت نبوتده شهنشاهمز

حُبُّ آلِ مُحَمَّدٍ يَوْمًا خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ

ساعة حبّ شرفا کلّه بیز — افضل ایمش طاعة یکسالدن

بیلدوکی معلومدر ای پاکزاد — آیهٔ لا اسئلکم دن مراد

نوح نبی فلکیدر آل رسول — غرقه وارر اندن ایدن نکول

ایکی وصیتکه مهمّاتدر — بریسی مصحف بریسی ساداتدر

فرضدر البته هر مسلمه

حبّ مخادیم بنی فاطمه

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

مؤمن دیندار اولیماز بر کشی — زهد و ریاضاتده ایسه هر ایشی

صدقیله تا ایستدوگین کندینه — ایستمیجه کیشی اخوانینه

مؤمن اولور مؤمنه بی اشتباه — نفسنه اولدوغی گبی خیرخواه

ایشته بودر اصلی کمالک همین — هب بو سلوک اوزره در کمّلین

عاقل ایسک گچمه بو تلقیندن

گردی گیدر آینهٔ دیندن

مَنْ أَعْطَى لِلّٰهِ وَمَنَعَ لِلّٰهِ وَأَحَبَّ لِلّٰهِ وَأَبْغَضَ لِلّٰهِ فَقَدِ اسْتَكْمَلَ إِيمَانَهُ

منع و عطا حبّ ایله بغض ای حکیم — کسب ایده لله اولیجق اکله کیم

اول کیشی تحقیق اولور اهل نظر — دینی ایمانی تکمیل ایدر

مرد خدا بین اولان ای خوش نهاد — ایکی جهاندن بهره اولور بر مراد

بی غرضنک نافذ اولور هر سوزی | خنجر آهن کبی دونمز یوزی

فعل و عملک اولیکور بی ریا

آینه دینکه ویرسون جلا

المسلم من سلم المسلمون من لسانه ویده

مسلم اودر سالم اوله مسلمین | دستوزباندن انک ای امین

اتلن اوق کبی فتی یایدن | تیر طوقونبا ولیه خاطر شکن

قولیله فعلنده انک فی المثل | ایرمیه برقلبه غبار کسل

صقله الکله دیلک انسانسک | مسلمی انجمه مسلمانسک

ایلک ایت ایله قولغک سوز بودر

جوهر ان الحسنا تبله بر

خصلتان لا یجتمعان فی مؤمن البخل وسوء الخلق

بخلی کیدر جود ایله قل متزج | خلق حسن لازم ایمش کوزوک آچ

بخل ایله بدخولق یا خرده بکز | جمع اولیمز مؤمن ارلنده یقین

برکشینک اولیجق اسلامی بول | انی نه بدخو نه بخیل ایلر اول

کمسنه یه موزیلق ایدوب قاتمه ش | نامکی امساک ایله اتدرمه فاش

بو ایکی خصلتله آکله صقین

تن دو بخیل اولماز ایمش اهل دین

یشیب ابن آدم ویشب فیه خصلتان الحرص وطول الامل

جسمی بخا نمک اولدقجه پیر | اولمده در ضعف ایله نقصان پذیر

زلزله شیب ایله بنیاد تن | صرصلوب اولدقجه بدبر شکن

تازه جوان اولمده در ماه و سال | دغدغه طول امل حرص مال

پیری ضعیف ایلیجک شیبی | بو ایکی خصلتده قالور قوی

جمعنه مالک ایکن اولمه حریص

یوسفا سنک داخی یتر برقمیص

من لم یشکر الناس لم یشکر الله

ذاتکه هر کیمدن ایرزسه نعم — شکرین ادا ایلیی کور لازم

لذت ذوقا بجره ایدر عقلی کم — شکر شکر لأزیدنکم

کی صقن ای عارف بسیار فن — محسنه کفران نعم اولدی المز

کوزله ولی نعمتک نانی — تا بله سن صانعک احسانی

شکر عبادندن اولنلر بری
نعمت حقک بیجولر شاکری

من لا یرحم الناس لا یرحمه الله

رحم ایده کور رحم که فضل رحیم — رحمته غرق ایدر سنی ای حکیم

سمت ترحمده کی دولتلولر — دار نعمده اولور معتبر

اول نفلینک سندی مسندی — شفقتی ایمانه علامت دیدی

رحمک اکر غالب ایسه کمانی — رحمت رحمانه ایرر سن عیان

بو غلبه رحمک خبری بندن آل
مرحمت ایتمز سکه ده ذو الجلال

ذکر الله

الدنیا ملعونة ملعون ما فیها الا

ناوکنه لعلنک اولبدر سپر — عالم و عالمده اولان سربسر

بیوفا دنیا قتی ملعوندر — اولسه عجبمی ایجی لعن ایله بر

اولمز ایمش لعن خدادن امین — کمسنه الا که مکر ذاکرین

ذاکری زیرا که ایدر ذکر حق — رحمته لایق کرمه مستحق

ذکر الهیه یه دوش یا ذا قل
نفی وجود ایت سوزن اثبات قل

لعن عبد الدینار ولعن عبد الدرهم

شامل ایکن رحمت حق عالمه — یاقمز ایکن جرم بنی آدمه

صالمدی بر توکرم کبریا — بنده دینار و درمدن کا

اقچه و التونک اودو شکیلری — لعنت بیحونک اولور مظهری

سیم و زره قاپیلوب کوکل بغلمه — جان ویروب سکه کبی طغلمه

رحمتی نوربنه جهان مومدر

عهد درم حاصلی محرومدر

دم على الطهارة يوسع عليك الرزق

دامنکک چاکلرین بکجه دیک — پاک در و اول ایلمه آلوده آلک

ایله طهارتله عمل دایما — وسعت رزق اوله میسر سکا

کردینی فقرک کیدرر بو وضو — دفع ایدر البته نه آب وضو

جکمه وضودن الوک صبح و شام — موثر رزق و لکه طهارت مدام

ایلر سیک وسعت دست آرزو

باصمه قدم بر یره بی شست و شو

لا يلدغ المؤمن من جحر واحد مرتين

بردخی امید وفا اتمه سن — ساکه جفا ایلین احبابدن

مؤمنی زیرا که ایکی دفعه مار — بر این جحندن صوقمز فکار

شوکه جفا اتمه دکستاخ اوور — دوستلغی مغلطه در بو قله کور

علم حقیقتدر بایاک بازن — آدمی حیواندن ایدن استبان

بویله در احکام در کبریا

ناکس اولور قنده ایسه بی وفا

العدة دين

وعد کرم ذمتنه قرض در — قرضی ادا اتمک ایسه فرض در

هر نه که نطقکدن ایده صادر اسه ور — ایلمک اولی در آنی بیقصور

کسب کمال ایلمه یرکاردن — دونمه صقن ایتدوکک اقراردن

ادمه حقا بو یتر عیب و عار — کندو کلامنی ایده اعتبار

تنلر اسیک ایت بو سوزم قل قبول

عهد خلاف اتمه همان سن اول

المجالس بالامانة

محرم راز اولمغه بر مجلسه — رغبت ایدر هوسک اولور ایسه

سنده او مجلسلرک اسرارنی — امدی امانت کبی در احمدلب

اتمه امانتده خیانت صقن — یا قلک الور صکره ندامت صقن

شیشهٔ اسرار شکست ایتمیز — واله و حیران اولور انجماز

سمت بودر سالک اولن بویله در

باشنی ویر ایلمه افشای سر

المستشار مؤتمن

مشورة اهلنده امانت کرک — ایلیه تا شایبهٔ شکی حک

مشکلکی حل ایده وصلح ایده — صدق و صفا ایله دیر ایشده

قصه بو کیم خون غمن ییدوکک — اولمیه جایز که سنک دیدوکک

ایلیجک انوکله مشورت — کتم اولنه لازم اولن مصلحت

خاین اولورا که دیمزلر امین

خاینی دفع ایله بودر حکم دین

السماح رباح

رنجنه سرمایک ایدنک نام — فایده و سودیه قصدک مدام

دستکی اچ بخششه حاتملک ایت — عالمه بخشایش ایله جملک ایت

ابر سخا رفع ایدیجک بیان — قطره باران اولور در فشان

حاصل اید ربونده دعا و ثنا — انده جوار کرم کبریا

دین جهانده قوری فسانه چوق

لطف ایله احسانه ایرشنه یوق

الدین شین الدین

حرصه اویوب تمر ایکن جمع مال — دینی تکمیل ایده اهل کمال

عاردر رزمت همتده دین — ایله اداسیله انک دینی زین

جهرهٔ ایمانی صقن یاره لر — ناخن دجوع او تمه کیدر

قرضده یمن اولمز یمین و انجق — ایلمه ارباب دیونیله لج

چرخ فلکده مه کردوسنک

بیلدزک اولمزکنه مدیونسنک

القناعة مال لا ینفد

لقمه یمز خون کرمده حریص — حرص و طمع ادقوزنی قمیص

کیم که بساطِ قدمه اوردی پای
اکه فراخ اولمادی بو تنکنای

کنجِ قناعتده اولان نکته سنج
هیچ دوکمز دیمش او مال و کنج

ملکِ قناعتده غنی بوریای
فن فراغک اولیجق هر مای

طامع ایسک حرصیله بدنامسن
طعمهٔ مور طمعِ خام سن

الصبحة تمنع الرزق

اتمه صباح اویقوجوق سینه شتاب
مانع روزی در او لذتلو خواب

اچ کوزوکی غفلت وقت سحر
نازل اولان رزقی بله منع ایدر

جام صفاده یوغیکن انکسار
ساغر اقبالک اولور زیر غبار

فقرک ایچر زهرینی تیز ایله
الدان اکثر او شکر خواب ایله

صبح سعادت کبی تسخیر ایدر
دولت دارینی سحرخیزلر

آفة السماح المن

منعم ایسک اولما سوی یاره بار
نعمتک آلوده سن و اذا

برک و بهار کرمی بی کمان
باد خزان کبی دوکر استنان

صقلر ایمش منت احساندن
رونق انعامی جوانمرد اون

اتمکه نعمت یقه سن تار و مار
عسکر منت کبی آفتی وار

منت ایدرسک او سماحتدن اغک
منته کمز دوکلوب صاحبدو غک

السعید من وعظ بغیره

بختیله اولکسنی درسنک بخت
کا اولمیه اندوه و نحوست و رخت

کمسنک احوالنه رشک ایتمیه
نفس بدآموزه او بیت کیتمیه

دوشمدین اول دردره اولب مبتلا
غیریلرک دردی اکه بند اولا

هر سر پای ایتدی فلک پای سر
عارفه بو وعظ و نصیحت یتر

غصه سنی ایلمسون پایمال
الده مصیبت کوریجک عبرت آل

كفى بالمرء إثماً أن يحدث بكل ما سمع

كشيه بو جرمي بتر كيم همان / هر نه ايشيدسه ديرا ولا قصه خوان

سمعنه يا قلسميه نقل قول / كوش نينه كيرد هنيندن حقه

ايليه هر كذب ضربي بسند / سوليه يا ويله حديث بلكند

اندن اوله هر سخن ناصواب / حاشيه لنديرمليه بر كتاب

آنم اولور حاصلي بيهوده كو
ديكلدوكين سويلميكدر رنكو

كفى بالموت واعظاً

مجلس واعظده لازم دربند / بو سيكه خود طاقمدلر باالهند

وعظ كفا ايدر اى مرد كار / مرك احبا كز هجوار

مويله شو لكم متنده دكل / اني هما نميت فرسوده بل

عاقل اولان كسيه نصح بتر / صيحه ماتم زده نوحه كر

فرصتي غفلتله صقن اتمه فوت
پند ونصيحت بتر انسانه موت

خير الناس انفعهم للناس

ایکی کیمدر دیر ایسك اي دمك / دکله حدیثین سند عالمك

ناسك اودر افضلي صحیح / کموش نفعلنه انوکله خاص وعام

خیر ایده خیر ایسته مخلوقه هم / نملکته نافع اولا ایش وکم

حاصلی بردر نکه بیکده بره / شامل اولا منفعتی هر بره

افضل ایمش خلق جهاندن سنجی
نفع رسان اولور ایسك سن حجی

ان الله يحب السهل الطلق

نور اولور شاهد مقصودده یك / یك سخن و یك دل اول یك روش

یك جهت اول خلقیله جندیکی / اولمه ایکی دللو قلندر کبی

حقه یقین اولمغه سببدر وشك / طبع شکفته لی خرم کر

منقبض اولمه ایسك آسان نشاط / دینه علاکبي در انبساط

خوبی نزم ایله لجوج قاشلو اول
بونلری الله سوزدیر رسول

تهادوا تحابّوا

دوستلرك هر نه قدر اولسه بند | ایلك ایله ایتسنه دادو ستند
جنته احبابك ایرسه کزند | ایله هدیّه ایله آکا تا بند
دوستلغی آرتحفه ایلر بادی | اولدی هدایا سبب اتحاد
بر برکاه ایسه کچی بر کزار | کوندر احبابه ایدب واعتذار

کوزله رفیقك بو کزرکاهده
همرهك اولنمه صقن زاهده

زُرْ غِبًّا تَزْدَدْ حُبًّا

نور محبتدن ایدرسك امید | قلت الفتله اولور بر مزید
صحبت اصحاب ایلمجق بردوام | شوق اوله شاید که بر انتظام
ایله زیارة هوس کاه کاه | اولمیه تا راه محبت تباه

آیدن بر اتمکله تجلی هلال | رؤیتنه مایل اولورلر رجال

کوکده کنش اولماغیله ثبات
ایتمز آکا کیمسه باقوب التفات

اُطْلُبُوا الْخَيْرَ عِنْدَ حِسَانِ الْوُجُوهِ

مقصدك ایت وجه حسندن طلب | خوب اولانك خوب اولور افعالی
هر نه مرادك وارایسه ماه وسال | ایله کوزل یوزلولره عرض حال
تا که سنك استدوککدن زیاد | ایده کوروب حاجتکی بر مراد
اکلیه ماهیتنی ذاتنك | سعی ایده تحصیلنه حاجاتنك

محسن اولورلر صاحب وجه حسن
هیچ یارامزلقمی کلور خوبدن

طُوبَى لِمَنْ شَغَلَهُ عَيْبُهُ عَنْ عُيُوبِ النَّاسِ

جانیله تحسین ایله کیم بسو | کندو عیبنك ایدب جست وجو
آلمیه نقصانینی خلقك دله | فکر عیوبن ایدینه مشغله

٤٨١

عیبی اورتوك پرده اولا فاجره   فهم عیوب ایلمیه باصره

عارف دیندار اولمیان عیب بین   خلق بلورلر بونی عین الیقین

عیبکی کور ایله کشف عیوب

اولمیه‌سی کور غرقهٔ بحر ذنوب

الغنى اليأس مما في أيدي الناس

استر ایسك ایده غنی حق سنی   خلقدن امید کس اول ده غنی

ایله رجا خطیء قلبکدن حك   دغدغه‌دن همت الن کیرو حك

ناسك الندن اولنی استمه   رازکی کشف ایلمه نامحرمه

طوت متصرف طرفن هر زمان   دست تصرفسنك اولسون همان

کوکلی غنی‌لرکه توانکردرر

هر بری معمور و معمّردرر

من حسن إسلام المرء تركه ما لا يعنيه

شاهد اسلامی ایدر خوش نما   ترك هوا سخن ناسزا

قاعده

قاعده‌دن طشره دراز ایلمیه   مؤمن ایسك اولمه صفن ژاژخای

لا یعنیدن اولمیه‌نك ترکی زینت   قول رسول الثقلینی ایست

دیر جهان اولسه دخی دیمکده   چوق مزه یوق لغو ایله سو تکلیمده

لاغ و لطایفله نیجه وار ایمز

کافر اولور کاهی مآل اکلمز

ليس الشديد بالصرعة إنما الشديد الذي يملك نفسه عند الغضب

اهل خرد اکه دیمز پهلوان   کم ایده قوتلولکی ناتوان

اوله بهادرلکله بی نظیر   اولمیه غالب که برکشتگیر

مرد دلیر اولدور ای ذو فنون   حین غضبده ایده نفسین زبون

ملك شجاعتده اولور مرد کار   ازدر نفسیله ایدن کارزار

نفسکی ضبط ایتدوکیله مردسن

عرصهٔ دینده بوکون فردسن

لیس الغنی عن کثرة العرض
انما الغنی غنی النفس

یعنی غنی اولماز اوکیم دائما | کثرت مالیله اولا غم زادا
کوی مراد ای فلکدن قاپیه | دللر اله آله کوکللر یابه
گرچه بو معنی ده لطیف ای شریف | اله توانگرلکه اولماز حریف
منعم اودر عارف بالله اولا | مخزن اسراردن آگاه اولا

انی شهود کرم چاره ساز
مال و منالندن ایده بی نیاز

الحزم سوء الظن

احسن اخلاقله اولنک خو | کمسنه حقنده عبث ظن قو
خلقیله اما ایدیجک التجا | هرکسه اتممکی خوف اعتماد
یعنی حکیما سلوک ایله وار | حکمتله ولکله کل خاره
مکر و مهالکدن اولور مشی تمیز | عاقبت اندیش اولن ای بینش

ایله بدار کله کذر حاصلی
بونده فلک هیچه صاتو غافلی

العلم لا یحل منعه

عالم ایسک طالبی منع ایلمه | نشر علوم ایت دو کلی عالمه
منعی مباح اولمادی علمک | مسئله فهم ایدر ارباب دین
عالم اودر کم دیه یارب زد | درسنی تحقیق ایدیجک مستعد
اولمازیمش حاصلی قیل لکو | علمی ایله عامل اولنلر بخل

کسب کمال ایتسیک ماه وش
یوزوکه باقمزلر اولرسک کنش

الکلمة الطیبة صدقة

عرض اولنجه مرض احتیاج | بر احسان و کرم در علاج
اکه تصدق ایده مزسک اگر | حسن ادا ایله کلام ایت بتر
نسخه حکمتدن ایدوب انتخاب | سائل حسته لره ویر جواب

اولمه فقیره کوبجك سخت | رفقیله اول خوب سخن زم کو

سائلی ردّ ایله دوندرمه یوز

کم صدقیله بر اولور بختی سوز

كثرة الضحك تميت القلب

ترك ایده کور خنده‌یی سهو دن | قیده صالر خاطر آسوده‌یی

كثرة ضحك ایله بو آشنا لب | کولمه صقن یوق یره دیوانه وار

ادمه زیرا که او خندق کل | دیدی چوق اغله یورو واراز کل

زنده دل اول حضرت عیسی کبی | قلبکی تا راعمه کلیسایی

کل کبی آچلمه کولب دایما

قلب اولور انوکله دیدی مصطفی

الجنة تحت اقدام الامهات

والده ماجده‌نك قل قدر | جهد ایله رضاسندن ایدرسن صنور

شوکت ایسدن مکه و یرسون رواج | خاکك کف پاینی ایت سرده تاج

جنت فردوسه دیلرسك وصول | ایغی آلتنده دیدی رسول

امّه أنك سندن اکرای اخی | شاکراسیه شاکر اولور حق دخی

فرض ایله فرمان اولالی واجبات

واجب اولیدر نظر فا امهات

النظرة سهم مسموم من سهام ابليس

کندوکی رسوای قلوب عالمه | اچمه کوزك سهو ایله نامحرمه

شاهد ایله زنده اولور خط و خال | دانه مکر اولدی و دام ضلال

ترکش ابلیسدن ای بی خبر | زهر ایله آلوده براوقدر نظر

اولمیی کوز انوکله خشمناك | یوخسه کشتا کننده اولور هلاك

کوزوکه کوسترمه زن عالمی

محرم راز ایله صنما محرمی

البلاء موكل بالمنطق

هر نه قدر ایرسه بلا و قضا | جاهل ایرکودرا کا مبتلا

چقمادی هرگز قفس غصه‌دن بلبلر — زاغ سیه رو کبی چوق سویلین
اولدی بو میدان سخن جو نفشان — بر سوز ایله کوی سر اویناد همان
درد و بلا نطقه موکل دُرر — اغزی طوت کیم بر ضرر اولور می نور

دلدن ایر رهزنه ایسه آدمه
دکله سوزم کل قتی چوق سویلمه

لا یشبع المؤمن دون جاره

قت قت ایدر یعنی سرمایه کلک — هر کیجه صور حالنی همسایه‌نک
اتمه بحسد کسل زنهار — سن نه نسیک اندن قل حصه دار
خلقی کونینک ایدن باش کوزی — مؤمنی طویماز دیدی همسایه‌سی
دینکه لا یشبع‌دن اندکسن — طوق یاته سن جارک اولن اچ اکن

حق جواری کوزه‌دن بالتمام
قیت اسلامی بلور و السلام

خاتمهٔ ترجمه و حسب حال

طرح اولالی کنبد ایوان عشق — اولدی کوکل طفل دبستان عشق
باغ جلالک بحر ابجوبر و بال — جلوه کر اولدقچه تز رو جمال
شاهد لطف ایلسه رفع نقاب — باکه اولور پرده جرمم حجاب
ای کرم و رحمتی چوق پادشاه — ای ضعفایه سند و تکیه‌گاه
وارمغه یوزم یوق در احسانکه — طاپنورز لطف فراوانکه
قافلهٔ عمر کرانمایه‌دن — لشکر قوت چکلوب کیتمه‌دن
الده عمل یوق ایاغم الدی موت — ایلدم اوقاتی هوا ایله فوت
چوکدی ضعیف اولدی بدن ای دریغ — اوسته صبادن اجل چکدی تیغ
سن اولنلر چادرلرک نقلین — ای نیجه یوز جله نیجه بر تعبر
بنده امید ایلرم ای ذو المنن — واصل اولم حاصلی بو جمله‌دن
ایلیه لر ای خدا و رسول — آل علی یوز صوینه قبول
اولا بو محبوب مدینک شعار — خاص سراپرده پروردکار
کمسنه دخل اتمیه سیمای سنه — سنک حسود ایرمیه بالای سنه

مهلکه دن حافظی منفك اولا   تارك دولتده مبارك اولا
هیچه صاتنلر فلکك وفاسنی   یاد ایده لر خیر ایله خاقانی

نظمه وقت شرف اختتام
بیك ایدی تاریخی ایله بالتمام

الحمد لله رب العالمين والصلوة على سيد المرسلين
وعلى آله وصحبه اجمعين الى يوم الدين تمت
رسالة حديث اربعين بعناية الله الملك المعين
في اليوم الخميس غرة شهر ذي الحجة الحرام في سنة سبع
والف من الهجرة النبوية عليه صلوات الله وسلامه
الى يوم القيام

١٧

النصح بالسنة لامام الامة

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي خلق من الاضداد الاربعة الانسان
ومع ذلك امره بالعدل والاحسان • ونهيه
عن الجور والطغيان • والصلوة على سيدنا
محمد الزاجر عن الكفر الداعي الى الايمان •
وعلى آله واصحابه ذوي الفضائل والايقان •
وبعد فيقول العبد الضعيف الداعي للمؤمنين

عامة • ولامام المسلمين خاصة • لما رايت
في مشارق الانوار • من صحاح الاخبار ما رواه
مسلم رحمه الله عن تميم الداري رضي الله عنه
عن النبي صلى الله عليه وسلم • انه قال
الدين النصيحة الدين النصيحة الدين النصيحة
قالوا لمن يا رسول الله قال لله ولرسوله ولكتابه
ولائمة المسلمين وعامتهم عزمت ان اعمل
بهذا الحديث الشريف • والخبر الصحيح • فامنت
بالله وبرسوله وكتابه ونصحت لعامة المسلمين

وبقي لي النصيحة لسلطان السلاطين وامام
المسلمين الذي قد اشتهر بالعدل والاحسان
بين الفقراء والصالحين وعند جميع المسلمين
حتى سد صيت عدله جرس انوشروان وصار
سلسلة عدله خلقة بالنسبة الى سلسلة
عدل ذلك السلطان اللهم ارزقه سعادة
الاخرة والاولى واجعل له دولة الاولى
انموذجا لسعادة الاخرى فلما لم يتيسر لي
النصيحة الى تلك الحضرة العلية بالخطاب

رجعت الى النصيحة بالكتاب وما وجدت شيئا
اولى بالنصيحة الا الاثار المروية من معدن
الرسالة فانه منبع الشريعة ومعدن النصيحة
فجمعت من الاحاديث الشريفة والاخبار الصحيحة
ما يحصل به النصيحة وترجمت عقيب كل حديث
باللسان التركي ليسهل فهمه ويعم نفعه من
غير اشارة الى تاويل المتشابه وتطبيق صورة
المتناقض لاني لست من اهله وهذه الرسالة
ليست بمحله واوردتها ما يناسب من النصيحة

التی هی المقصودة من تالیف هذه الرسالة

وبالغت فی النصیحة • ولیس مقصودی من هذا

الکتب والاملاء ان یطیب منه خاطر السلطان

فیحبنی • او یمل عنه فیلومنی • بل المراد منه

العون علی البر والتقوی • والصون عن الجور

والعدوی • وسمیته النصح بالسنة • لامام الامة

واسأل الله ان یجعل ما قصدته خالصا لوجهه

الکریم • وموافقا لرضائه العظیم • وان یعصمنی

من الخطاء والذلل • فی القول والعمل • وهو

٧٠

المستعان • وعلیه التکلان • وها انا اشرع

فی المقصود بعون الملك المعبود • عن عبد الله بن

عمرو رضی الله عنه • ان المقسطین عند الله

علی منابر من نور عن یمین الرحمن وکلتا یدیه یمین

الذین یعدلون فی حکمهم واهلیهم وما ولوا

یعنی دنیاده عدل ایدنلر آخرتده الله تعالی قتنده

نوردن منبرلر اوزرنده اوتورورلر اول منبرلر

الله تعالینک یمینی طرفنده اولدوغی حالده •

حال بوکه الله تعالینک هر ایکی یدی یمین در

بر یدی یمین و بر یدی یسار اولمقدن منزه در •
همان مقصود الله تعالی اکا اکرام ایدر دیمکدر
زیرا بر کسه بر کسنیه اکرام ایتمک استسه صاغ
یاننه کچرر • رسول الله صلی الله علیه وسلم
ناس عدله حث ایدوب بیورر که • عدل ایدنلر
الله تعالی قتنده درجات عالیه وامکنهٔ سامیه ده
اولورلر • اندنصکره اول عادللر ایچون صفت
بیان ایدوب بیوردیکه شویله عادللرکه خلق
اورته سنده حکملرنده عدل ایدهلر واهللری

بیننده وهرکم ولایتلری اولدوغی حقوقده عدل
ایدهلر • ای پادشاه روی زمین • وای خلیفهٔ
رسول رب العالمین • الله تبارک وتعالی بو ذکر
اولنان درجات سامیهٔ ومراتب عالیهٔ عدله
مترتب قلدی • وحضرتکزی بو قدر نعمالکه
مالک ایلدی • سعی بلیغ ایلک که عدل ایدوب
وعده اولنان درجات عالیهیه بالغ اوله سز
خوف ایلک که دنیاده بو قدر سلطنت صاحبی
ایکن عدلده اهمال ایتمکله آخرتده گدا اولوب

مراتب ساميه دن محروم اوله سز • اصلح الله
شانك • وصانك عما شانك • اگر بيورورسكز كه
في زماننا عدل ميسر دگلدر • ديرزكه ما لا يدرك
كله لا يترك كله • ديو بيورلمشدر • ايله اولسه
جمله سيني تمام اتمك ميسر اولمسه ممكن اولدوغي
مقداري قدرتكزي صرف وجهدكزي بذل
• ايدب الله تعالى دن استعانت ايده سزكه
دائما معينكز اوله • حتى رسول الله صلى الله
عليه وسلم • رسول رب العالمين ايكن دعاسنده

بيورردلر ايمش • اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا
اتباعه • وارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه
پس امدي قدرتكز يتدوكي مقدار سعي ايدب
بعد السعي بعض عدالت فوت اولسه عند الله
معذور اوله سز • نتكم مجتهد بذل جهد
اتدكدنصكره اجتهادنده خطا اتسه مأجور
اولور • عن واثلة رضي الله عنه اربعة دعوتهم
مستجابة الامام العادل • والرجل يدعو لاخيه
بظهر الغيب ودعوة المظلوم ورجل يدعو

لوالديه • يعنى دورت كسنك دعاسى مستجابدر

بريسى امام عادل • وبريسى دخى بر مؤمن بر مؤمن

قرنداشى غائب ايكن اردندن اتدوكى دعا • بر دخى

مظلومك دعاسى • بر دخى بر كشنك والدينه

اتدوكى دعا • بر دخى ظهر غيبدن دعا ايدلومكه

الله تعالى پادشاه عالمپناهى امام عادل ايليوب

عادللر ايله حشر ايليه • عن ابن عساكر عن

عمر بن عبد العزيز بلاغا • ان الامام العادل

اذا وضع فى قبره نزل على يمينه فاذا كان •

جائرا نقل من يمينه على يساره • يعنى امام عادل

قچن قبرنه قونسه صاغ يانته اندورلور • اما

قچن امام جائر اولسه صاغ يانته قوندقدنصكره

صول يانته دوندرلور • عن ابى سعيد رضى

الله عنه • ان احب الناس الى الله يوم القيمة

وادناهم منه مجلسا امام عادل • وابغض

اقربهم

الناس الى الله وابعدهم منه امام جائر •

يعنى ناسك يوم قيامتده الله تعالى يه زياده

سوكلسى و مرتبه ده الله تعالى يه يقين اولنى

امامِ عادلدرُ • وناسك الله تعالى یه زیاده
مبغوض اولوبْ الله تعالى دن زیاده بعید
اولنی امامِ جائردرُ • پس امیدی بو دنیایه
كلمكدن مقصود الله تعالى نك رضاسنی حاصل
ایدبْ اول حضرته قربْ تحصیل اتمكدرُ •
بونلر ایسه عند الله حاصل اولورْ • امدی خابْ
غفلتی كوزدن كیدروبْ بابِ عدلی فتح اتمكه
كوشش اتمك كركْ • اعانك الله تعالى • عنْ
ابی موسى رضی الله عنه • انّ من اجلال الله

اكرامُ ذی الشَّیْبَةِ المُسْلِمِ وحاملِ القرآنِ غیرِ الغالی
فیهِ والجافی عنهُ واكرامُ ذی السُّلطانِ المقسطِ
یعنی الله تعالى یه تعظیم اتمكدندرُ اوچ كمسنهٔ
تعظیم اتمك • بریسی شول مسلم كه پیر اولوبْ
صاچی وصقالی اغرمش اوله • وبریسی دخی
شول حاملِ قرآن كه قرآن معناسنك بواطنندن
بحث اتمكده حددن زیاده تجاوز ایدبْ آشورُو
كتمیه • واهمال ایدبْ تقصیر دخی اتمیه •
بلكه بین الافراط والتفریط طریقِ وسطه

سالك اوله • لان خير الامور اوساطها وكلا

طرفي قصد الامور ذميم • نهايهء ابن اثيردن

بويله فهم اولنور • وبريسي دخي شول سلطنت

صاحبي كه عادل اوله • نظر اولنسونكه الله تعالى

سلطان عادله تعظيم ايتمكي كندويه تعظيم اتمك

عدادندن قلدي تمام استبشار ايدوب حمد

ايدجك يودر • عن عوف بن مالك رضي الله

عنه • ان شئتم انبأتكم عن الامارة وما هي

اولها ملامة وثانيها ندامة وثالثها عذاب

يوم القيمة الا من عدل • رسول الله صلى

الله عليه وسلم خطاب ايدوب بيورركم اكر

استرسكز سزه خبر ويره يين كه بكلك نه نسنه در

اولي ملامتدر • ايكنجيسي ندامتدر • اوچنجيسي يوم

قيامتده عذابدر • الا شول بك دكل كه عدل

ايليه • امدي بو استثنادن مفهوم اولديكه

بكلر يوم قيامتده الله تعالىنك عذابندن عدل الله

خلاص اولورمش • الله تعالىدن مرادم بودركه

الا من عدل تحتنده داخل اولوب مستثنى

پادشاه اوله سن • عن علي رضي الله عنه • ايما

والٍ ولي من امر امتي بعدي اُقيم على الصراط

ونشرت الملائكة صحيفته فان كان عادلا

نجاه الله بعدله وان كان جائرا تنفض به الصراط

انتفاضة تتزايل بين مفاصله حتى بين كل

عضوين من اعضائه مسيرة مائة عام ثم

ينخرف به الصراط فاوّل ما يتقى به النار انفه

اي ما اقبل منه وحروجهه • يعني هر قنقي

كمسنه كه بندن صكره بنم امتمك امرنه والي

اوله صراط اوزرنده طورغرلر • ودخي ملكلر

صحيفه سني يوزينه اچرلر • اكر عادل ايسه الله تعالى

اني عدلي سببيله قورترر • واكر جور ايديجي

ايسه صراط اني سلكر بر مرتبه وبر وجهله سلكر كه

جميع مفاصلي آيريلر حتى شول حدّه آيريلر كه هر

عضولك بر بربنه اراقلغي يوز ييللق يول اولور

پس امدي دنياده بو قدر شرف صاحبي ايكن

آخرتده بو مقوله فضاحتدن صقنمق سزاواردر

بو صقنمق ولمز الا عدل الله اولور يسّره الله وانما

عن ابن عباس رضی الله عنه • تجاوزوا عن ذنب
السخی وزلة العالم وسطوة السلطان العادل
فان الله تعالی آخذ بیدهم کلما عثر عاثر منهم
• یعنی بیوررکه تجاوز ایلك وعفو ایلك سخی
اولان کمسنك کناهینی وعالمك خطاسینی
وسلطان عادلك قهرینی • زیرا بونلردن برسی
هر بارکه برخطایه واقع اولسه الله تعالی بونلرك
• اللرینی طوتر خطایه واقع اولمقدن صقلر
• پادشاه عالمپناه دن مرجودرکه بو صفات

ثلثه‌ء جمع ایده الله تعالی هر حالده یدکرمینی اخذ
ایلیه • عن ابی هریرة رضی الله عنه • ثلثة
لاترد دعواتهم الامام العادل والصائم حین
یفطر ودعوة المظلوم یرفعها الله فوق الغمام
وتفتح لها ابواب السماء ویقول الرب تبارك
وتعالی وعزتی وجلالی لانصرنك ولو بعد حین
یعنی اوچ کمسنك دعاسی رد اولنمز • بریسی امام
عادل • بردخی صائم افطار ایتدوکی وقتده •
بردخی مظلومك دعاسی • الله تعالی اول

مظلومك دعاسنی سمایه رفع ایدر • ودخی
اول دعا ایچون کوکلر قپوسنی آچر • ودخی الله
تعالی اول مظلومه قسم ایدب ایدرکه عزتم وجلالم
حقیچون البته سکا یردم ایده رن اکر علی الفور
اتمسهم ده بعد زمان ایده رن • عن ابی هریرة
رضی الله عنه • ثلاثة لا یرد الله دعاءهم
الذاکر الله کثیرا والمظلوم والامام المقسط
یعنی الله تعالایی چوق ذکر ایده نك ومظلومك
وامام عادلك دعاسی رد اولنمز • عن ابی امامة

رضی الله عنه • ثلاثة لا یستخف بحقهم الا
منافق ذو الشیبة فی الاسلام وذو العلم وامام
مقسط • یعنی اوچ کمسنك حقینی استخفاف
ایلمز الا منافق ایلر • اسلام ایچنده صاچ و
صقل اغردنك وعلم صاحبنك وامام عادلك
عن جابر رضی الله عنه • ثلاثة لا یستخف بحقهم
الا منافق بین النفاق ذو الشیبة فی الاسلام
والامام المقسط ومعلم الخیر • یعنی اوچ
کمسنك حقنی استخفاف ایلمز الا اشول نفاقی

ظاهر اولن منافق ایلر • برسی اسلام ایچنده
صاحح و صقل آغردن و برسی امام عادل و برسی
خلقه خیر تعلیم ایدیجی • عن ابی هریرة و ابی
سعید رضی الله عنهما • سبعة یظلهم الله
فی ظله یوم لا ظل الا ظله امام عادل و شاب
نشأ فی عبادة الله • و رجل قلبه معلق بالمسجد
اذا خرج منه حتی یعود الیه • و رجلان تحابا
فی الله فاجتمعا علی ذلك و افترقا علیه • و رجل
ذكر الله خالیا ففاضت عیناه • و رجل دعته

امرأة ذات منصب و جمال فقال انی اخاف الله
رب العالمین • و رجل تصدق بصدقة فاخفاها
حتی لا تعلم شماله ما تنفق یمینه • یعنی یدی
نفر کمسنه‌ء الله تعالی کندو کولکه سنده
کولکلندرر شول کونده که هیچ بر کولکه یوقدر
الا الله تعالی نك کولکه سی واردر یعنی یوم قیامتده
برسی امام عادل • بر دخی شول یکتکه الله تعالینك
عبادتی ایچنده بویدی نشو و نما بولدی • برسی
دخی شول کمسنه که قلبی مسجده متعلقدر حتی

قچن مسجددن طشره چقسه کیرو مسجده

وارمغه ایوز • بردخی شول ایکی کسنه لردرکه

الله ایچون محبت ایدیشه لر قچن ایکیسی بربره

جمع اولسه لر محبت اوزره جمع اوله لر •

وایرلسه لر محبت اوزره ایریله لر • بردخی شول

کسنه درکه برخالی موضعده الله تعالی یی

ذکر ایلیوب کوزلرندن یاش آقه • بردخی شول

کسنه درکه برحسن وجمال اسی عورت •

حرام وجهی اوزره دعوت اتسه وارمیوب •

٢٠ بن الله تعالی دن خوف ایده رن دیه • بردخی شول

کسنه درکه صدقه سنی اخفا ایلیه حتی صاغ

الینک ویردوکنی صول الی بلمیه • عن علی رضی

الله عنه • العدل حسن ولکن فی الامراء

احسن • والسخاء حسن ولکن فی الاغنیاء

احسن • والورع حسن ولکن فی العلماء

احسن • والصبر حسن ولکن فی الفقراء

احسن • والباءة حسن ولکن فی الشباب

احسن • والحیاء حسن ولکن فی النساء احسن

یعنی عدل اتمك مطلقا هر كمسنیه حسن دُر ولا

لكن بكلرده دخی زیاده حسن دُر • ودخی سخا

هر كمسنه ده مطلقا كوزلدر ولكن غنیلرده •

اولیجق دخی زیاده كوزلدر • ودخی ورع یعنی

پرهیزكارلك مطلقا هر كیمده اولسه حسن دُر

اما علماده اولسه دخی غیرلرده اولدوغندن

افضل واحسن دُر • ودخی بلا ومشقتلره

صبر ایلمك مطلقا حسن دُر ایودر اما فقراده

اولماسی جمله دن احسن وافضل دُر • ودخی

نكاح ایتمك مطلقا احسن دُر • لكن یكیتلرده

دخی افضل دُر • ودخی حیا هر كمسنه ده اولی

واحسندر لكن عورتلرده حیا دخی سایرلردن

اولی وافضلدر • بو حدیث شریف تمام

موعظهٔ جامعه دُر بیان اتمكه حاجت یوقدر

عن ابی هریرة رضی الله عنه • السنة سنتان

من نبی وامام عادل • ای پادشاه عالم •

وای صاحب السیف والقلم • كتاب اولندن

بو مقامه كلنجه ذكر اولنان احادیث شریفه

نظر ایلك الله تبارك وتعالی مراتب عالیه
ودرجات سامیه عدله موقوف قلدی
خصوصا که پادشاهلره امدی سعی
ایلمك كركدر كه عند الله عدل صفاتیله
موصوف اوله سز ومثوبات عظمی ایله
موفور اوله سز ودخی السنة سنتان
حدیثنه اعتبار ایلك كه امام عادلك
سنتی نبی کاملك سنتنه معادل قلندی
بونك كبی شرف ومكرمت قنده اله كیرر

ثمان سرمایه عمرالده ایكن فوت اتمك كرك
وبو حدیث شریفدن عادل پادشاهلر قانون
وضع اتمه‌لری جائز ایدوكنه اشارت حاصل
اولدی عدله متعلق اون بش عدد احادیث
شریفه ایله اكتفا اولنوب سائر احادیث
شریفیه شروع اولندی عن انس رضی
الله عنه ان الله اذا اراد ان یجعل عبدا
للخلافة مسح یده علی جبهته یعنی الله تعالی
قچن بر قولنی خلافته ایچون قلسه اول قولك

آلنني يد قدرتيله مسح ايلر • عن ابن عباس
رضي الله عنه • ان الله اذا اراد ان يخلق
خلقا للخلافة مسح يده على ناصيته فلا يقع
عليه عين الا احبه • يعني الله تعالى قچن
بر مخلوقي خلافتيچون خلق ايلسه يد قدرتيله
اول مخلوقك آلنني مسح ايلر هر كمسنك كوزيكه
اول آلني مسح اولنان مخلوقي كوره محبت ايلر
يا امام المسلمين • وخليفهء رسول رب
العالمين • بو حديث شريفه نظر ايليك كه

الله تعالى ذات شريفكزه نيجه اكرام و اعزاز
ايلدي • يد قدرتيله ناصيه كزي مسح ايليوب
سلطان انبيانك مقامنه سزي خليفه قلوب
شرق و غربك مملكتني • و عرب و عجمك
سلطنتني اعطا ايلدي • پس امدي واجب
اولور كه بو نعمت عظيمنك شكرندن غفلت
اولنميوب الله تعالينك امرنه امتثال • و رسول
اكرمك سنتنه اتباع اتمكده سائرلردن
زياده سعي اولنه • عن عمر رضي الله عنه

من لبس الحرير في الدنيا لم يلبسه في الاخرة

يعنى بر كمسنه دنياده حرير كيسه اخرتده كيمز
بو حرمانى كيم اختيار ايدر كه دنياى فانيه
حريرن كيمكله اخرت باقيه حريرلرندن ابدى
محروم اوله • اول سببدن رسول رب
العالمين • واصحاب كزين • اسكى عبالر ومرقع
قبالر كيوب دنيا زينتنى ترك ايتمكله اخرت
رفعتلرينه واصل اولديلر • ايله اولسه
بر كمسنه خليفهء رسول الله اولوب كندوكى
يوله كيتمك روا اولورمى • نتكم شيخ سعدى
رحمة الله عليه فرموده • خلاف پيغمبر كسى ره كزيد
كه هركز بمنزل نخواهد رسيد •
مپندار سعدى كه راه صفا •
توان رفت جز در پى مصطفا •
عن ام سلمة رضى الله عنه • ان الذى يأكل
ويشرب فى آنية الفضة والذهب انما
يجرجر فى بطنه نار جهنم الا ان يتوب
يعنى شول كمسنه كه التون يا كمش قابدن

يمك يية وصوابجه اول كمسنك قوتنه
جهنّم ودي صوتا يدرنتكم دوه نك بوغزي
اوتدوكي كبي الّا مكر كيم توبه ايده • پس امدي
اي پادشاه كوزين بو قدر ناز ونعيم ايله نشو
ونما بولمش ايكن • بو دنياي فانيه ده بو قدر
اطعمهٔ لذيذه يه معتاد اولمش ايكن • هيچ
لايق اولورميكه حاشا فحاشا دار اخرتده
جهنم ودي كيره • بالله العظيم اي كوزمز
نوري پادشاهمز بو حديث شريفدن
دنيا • اولور پر آب ديده لر وكباب لر كوكلر
دولتنه مغرور اولمك • لطف ايدب بو حاله
توبه ايلك اوله كه دنيا نعمتلرينك لذايذيله
همیشه جوف لطيفكز مملو اولدوغي كبي •
اخرت نعمتلرينك انفس نفايسيله منعم
ومكرم اوله سز • سائر سلاطين رسول
سنتنه مخالف قانون اتدكلري كبي سز رسول
سنتنه موافق قانون وضع ايدب التون •
وكومش قابي وقجاغي رفع ايلك اميذدركه

دار اخرتده اول حبیب رب العالمین جوارنده
جار اوله بزه امین یا رب العالمین • عن ابن
عمر رضی الله عنه • ان لله عبادا اختصهم
بحوائج الناس یفزع الناس الیهم فی حوائجهم
اولئك الآمنون من عذاب الله • یعنی الله تعالینك
قوللری واردرکه الله تعالی انلری ناسك
حاجتلرینی بتورمکه مختص قلمشدر • ناس
حاجتلری وقتنده اکا مراجعت ایدرلر • اول
قوللر الله تعالینك عذابندن امینلردر • عن

ابن عمر رضی الله عنه • ان لله تعالی اقواما
یختصهم بالنعم لمنافع العباد ویقرها فیهم
ما بذلوها فاذا منعوها نزعها منهم فحولها
الی غیرهم • یعنی الله تعالی ایچون قوملر
واردر الله تعالی انلری نعمتلره مختص قلوب
چوق نعمتلر ویرر • قوللرینه منفعتلری
ایرشسن دیو • اول نعمتلری ویردوکی
کسنلرده مقرر ایدب زائل اتمز • مادامکه
بذل ایدوکلرنجه • اما قچن اول نعمتلری

منع ایدوب ویره جك یرلره ویرمسلر الله تعالی

اول نعمتلری انلردن چکرآلوب برغیری

کمسنیه ویرر • عن عبد الرحمن بن سمرة

ایما راع استرعی رعیته فلم یحطها بالامانة

والنصیحة ضاقت علیه رحمة الله التی

وسعت کل شیء • یعنی قنقی راعی که بر رعیته

استرعی اولنه اول استرعی اولندیغی رعیتی

اماتنله ونصیحتله حفظ ایلمیه • الله تعالینك

هر شیئه واسع اولن رحمتی اکا ضیق اولور •

عن معقل بن یسار • ایما وال ولی شیئا

من امر امتی فلم ینصح لهم ویجتهد لهم کنصیحته

وجهده لنفسه کبه الله علی وجهه یوم القیمة

فی النار • یعنی هر قنغی والی که بنم امتمك

امرندن بر نسنیه مولی قلنه • اول والی

امتم ایچون نصح ایدوب یعنی خیر صانوب

وامتمك امرنده جد وسعی اتمیه کندو نفسنه

خیر صانوب وسعی اتدوکی کبی • الله تعالی

اول والیی یوم قیامتده جهنمه دوندره

یوزینی اوزره دوشر • عن عایشة رضی الله
عنها • اللهم من ولی من امر امتی شیئا
فشق علیهم فاشقق علیه • ومن ولی من
امر امتی شیئا فرفق بهم فارفق به • یعنی
رسول صلی الله علیه وسلم دعا ایدوب
دیدیکه یا رب شول کمسنه که بنم امتمک امرندن
برنسنه یه مولی قلنه دخی امتم اوزرینه
مشقت ایلیه یا رب سن اول کمسنک اوزرینه
مشقت ایله • ودخی شول کمسنه که بنم امتمک

امرندن برنسنه یه مولی قلنه دخی امتمه رفق
شفقت ایلیه یا رب سن اکا رفق ایله • عن
انس رضی الله عنه • ان الله سائل کل راع
عما استرعاه احفظ ذلک ام ضیعه حتی
یسأل الرجل عن اهل بیته • یعنی الله تعالی
هر راعیه رعی اتدوکندن سؤال ایدر که اول
رعی اتدوکنی حفظ اتدیمی یوخسه ضایع می
ایلدی حتی کشیه اهل بیتندن دخی سؤال
ایدر • عن ابن عمر رضی الله عنه

كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالْاِمَامُ
رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ • وَالرَّجُلُ رَاعٍ
فِي اَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ • وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ
فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا
وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ
رَعِيَّتِهِ • يعنى كلكز راعى سز وكلكز
رعيه تندن مسئول سز • امام راعى در
رعيه تندن مسئول در • ودخى هر كيشى اهل
بيتى ايچنده راعى در رعيه تندن مسئولدر

ودخى مرئه زوجنك بيتنده راعيه در •
رعيه تندن مسئوله در • ودخى خادم افندسنك
مالنده راعى در رعيه تندن مسئولدر •
عن معقل بن يسار رضى الله عنه • مَا مِنْ عَبْدٍ
يَسْتَرْعِيهِ اللّٰهُ رَعِيَّةً يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ وَهُوَ
غَاشٌّ لِرَعِيَّتِهِ اِلَّا حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ يعنى
الله تعالى نك قوللرندن هيچ بر قول ولمزكه •
الله تعالى اول قولى بر رعيته راعى قله • اول
راعى اولدوكى وقتده رعيتنه خيانت ايتدوكى

حالده اوله الا الله تعالی اول راعینك ورعیته

جنتی حرام ایدر • عن ابن عمر رضی الله عنه

من ولی شیئا من امور المسلمین لم ینظر الله

فی حاجته حتی ینظر فی حوایجهم • یعنی

بر کمسنه امور مسلمیندن بر امره والی اولسه

الله تعالی اول والینك حاجتنه نظر ایلمز •

حتی اول والی مسلمینك حاجتنه نظر ایلمیجه

عن عمرو بن منده ما من امام او وال یغلق

بابه دون ذوی الحاجة والخلة والمسکنة

الا اغلق الله ابواب السماء دون خلته و

مسکنته • یعنی هیچ بر امام یاخود بر والی

اولمزکه احتیاج صاحبلرینه و فقیرلره

و مسکینلره اوزرینه قاپوسنی بغلیوب قویه

الا شویله اولورکه الله تعالی اول والینك

و امامك احتیاج وقتنده کوکلر قاپوسنی

اوزرینه قاپیوب حاجتنی روا ایلمز • عن

عایشة رضی الله عنها • ما عظمت نعمة علی

عبد الا اشتد علیه مؤنة الناس • فمن لم

يحتمل تلك المؤنة للناس فقد عرض تلك
النعمة للزوال • يعني الله تعالينك نعمتي
بر قولك اوزرينه عظيم ولمادي الا اول
قولك اوزرينه ناسك مؤنتي و مشقتي مشتد
اولدي • اكر اول قول ناسك مؤنتني تحمل
ايتمجك اولورسه اول نعمتي زواله تعريض
ايتمش اولور • بو حديث شريفدن مفهوم
اولديكه نعمت ودولت صاحبي اولنلر كمسنه
ناسك كندويه احتياج عرض ايتدوكلرينه

تحمل

تحمل ايتيوب ملول اولورسه اول نعمت زائل
اولمق قورقسي واردر • روى الحاكم عن رجل
ما عدل والٍ اتجر في رعيته • يعني عدل
ايتمدي شول والي كه رعيتي ايچنده تجارته
قارشه • عن مكحول رضي الله عنه • ما من
امام يعفو عند الغضب الا عفا الله عنه
يوم القيمة • يعني هيچ بر امام اولمزكه غضب
وقتنده عفو ايليه الا شويله اولوركه
الله تعالى اول امامدن عفو ايدر يوم قيامتده

عن ابي هريرة رضي الله عنه • ما من امير عشرة
الا يؤتى به يوم القيمة مغلولا حتى يفكه
العدل او يوثقه الجور • يعني هيچ بر كمسنه
اولمزكه اون كشنك اوزرينه اميراوله • الا
شويله اولوركه يوم قيامتده الي بوينينه بغلو
اولدوغي حالده كتوره لر • اكر عدل اتديسه
عدل آني قورتره • اكر عدل اتمديسه شويله
يويني بغلو قله • عن ابن عباس رضي الله عنه
ما من امير يؤمر على عشرة الا سئل عنهم

يوم القيمة • يعني هيچ بر كمسنه اولمزكه
اون كشنك اوزرينه اميرقالنه الا يوم قيامتده
اول اون كشيدن سؤال اولنور • پس امدي
اون كشيه اميراولن سؤال اولونيجق نيجه
يوزبيك كشيه اميراولن زياده حذر اتمك كرك
عن ابن مسعود رضي الله عنه • ما من حاكم
يحكم بين الناس الا يحشر يوم القيمة وملك
اخذ بقفاه حتى يقفه على جهنم ثم يرفع
رأسه الى الله فان قال القه القاه في مهوى

اربعين خريفا • يعني هيچ بر حاكم اولمزكه لخلق
اورته سنده حكم ايليه • الا اول حاكم يوم
قيامتده حشر اولنور • حال بوكه بر ملك اول
حاكمك قفاسنده طوتوب طورر • حتى
ملك اول حاكمي جهنم اوزرنده طورغزر •
اندنصكره ملك باشيني الله تعاليه قالدرر •
اكر الله تعالى جهنمه برق ديرسه قرق ييللق
يول مقدار دركلكي جهنمه برغورر • امدي
خلق اورته سنده حكم اتمك اكرچه بحسب

الظاهر رفعتدر اما آخرتده قورقسي عظيم دور
غايتده احتما اتمك لايقدر • عن سلمان
رضي الله عنه • ما من عبد يريد ان يرتفع
في الدنيا درجة فارتفع الا وضعه الله في
الاخرة درجة اكبر منها واطول • يعني هيچ
بر عبد اولمزكه دنياده درجه سي يوجه اولمق
استيه واول استدوكي درجه يوجله
استدوكي كبي اوله • الا الله تعالى اول عبدك
آخرتده بر درجه سني آشغه ايدركه اول

دنیاده اسٹدوکی دره جه دن دخی اکبر و دخی اطول

عن ابن عباس رضی الله عنه • من اصبح وهمه

غیر الله فلیس من الله • ومن اصبح لا یهتم

للمسلمین فلیس منهم • یعنی بر کمسنه صباحه

چقسه حال بوکه قصدی الله تعالی دن غیری

نسنه اولسه اول کمسنه الله دن دکلدر •

ودخی بر کمسنه صباحه چقسه مسلمین ایچون

غصه چکوب قیرمسه اول کمسنه مسلمین دن

دکلدر • بو حدیث شریفدن معلوم اولدیکه

هر کمسنه مطلقا صباحه داخل اولدقچه اهل

اسلام ایچون غصه چکوپ قیرمق کرك ایمش

خصوصا که سلطانلر زیراکه انلر راعیی

رعیت در احواللرندن مسئولدر • عن ابن

عباس • الهدیة الی الامام غلول • یعنی

امامه هدیه ویرمك خیانت در • عن علی

کرم الله وجهه • اخذ الامیر الهدیة سحت

وقبول القاضی الرشوة کفر • یعنی امیر

هدیه احذ ایلمك حرامدر و قاضی رشوت

قبول ایلمك كفردر بو حدیث شریفده تهدید
شدید واردر ● عن عایشة ● اِدْرَؤُا الْحُدُودَ
عَنِ الْمُسْلِمِینَ مَا اسْتَطَعْتُمْ فَاِنْ وَجَدْتُمْ لِلْمُسْلِمِ
مَخْرَجًا فَخَلُّوا سَبِیلَهُ فَاِنَّ الْاِمَامَ لَاَنْ یُخْطِئَ
فِی الْعَفْوِ خَیْرٌ مِنْ اَنْ یُخْطِئَ فِی الْعُقُوبَةِ ● یعنی
بر مسلمه حد لازم كلسه اول حدی دفع ایلمك
قادر اولدیغكز قدر ● اكر بر مسلمدن حدی دفع
اتمك ایچون شرعا بر مخرج بولنجق اولور ایسكز
صالی ویروك یولنه كتسون ● زیرا امام

عفو

عفو اتمیجك كمسنه‌یه عفو ایدوب خطا اتمك
اولیدر ● بر عقوبت اتمیجك كمسنه‌یه عقوبت
ایدوب خطا اتمكدن ایسه ● عن عایشة رضی
الله عنها ● اِذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِالْاَمِیرِ خَیْرًا جَعَلَ لَهُ
وَزِیرَ صِدْقٍ اِنْ نَسِیَ ذَكَّرَهُ وَاِنْ ذَكَرَ اَعَانَهُ ●
وَاِذَا اَرَادَ بِهِ غَیْرَ ذٰلِكَ جَعَلَ لَهُ وَزِیرَ سُوءٍ
اِنْ نَسِیَ لَمْ یُذَكِّرْهُ وَاِنْ ذَكَرَ لَمْ یُعِنْهُ ● یعنی حق
الله تعالی بر بكه خیر دلسه الله تعالی اكا
بر وزیر صادق ویرر ● اكر اول پادشاه

بوكركلونسنه اونودجق اولورسه وزير
اكدرز • واكر پادشاه كندوسى اكاجق اولورسه
وزير معين اولور • اما قچن الله تعالى
بر پادشاهه خيردن غيريسن دلسه اول
پادشاهه بر بيرمز وزير ويرر • اكر پادشاه
اونودجق اولورسه وزير اكدرمز اكر اكاجق
اولورسه وزير معين اولمز • عن ابى هريرة
ان الله لم يبعث نبيا ولا خليفة الا وله
بطانتان بطانة تأمره بالمعروف وتنهاه

عن المنكر وبطانة لا تألوه خبالا ومن يوق
بطانة السوء فقد وقى • وفي نهاية ابن
ابن الاثير في اسماء الله الباطن هو المحتجب
عن ابصار الخلايق واوهامهم فلا يدركه
بصر ولا يحيط به وهم • وقيل هو العالم
بما بطن يقال بطنت الامر اذا عرفت باطنه
وفيه ما بعث الله من نبي ولا استخلف من
خليفة الا كانت له بطانتان بطانة صاحب
سره وداخلة امره الذي يشاوره في احواله

وفي النهاية ايضا الخبال في الاصل الفساد
ويكون في الافعال والابدان والعقول
ومنه الحديث وبطانة لا تألوه خبالا اي
لا تقصر في افساد امره انتهى كلامه
پس امدي الله اعلم معنى شويله ديمك وله كه
الله تعالى هيچ بر نبي كوندرمدي ودخي بر
خليفه كوندرمدي الا بونلردن هر برسي
ايچون ايكي نوع صاحب سر اولور بر صاحب
سر اولور كه ايولكه امر ايدر ومنكردن نهي

ايدر • بر نوع بطانه دخي بونك خلافي اولور
اول خليفه نك احوالني افساد ايلمكده مقدورني
صرف ايدب تقصير ايلمز • شول خليفه كه
اول شر اولن بطانه دن حفظ اولنه تحقيقا
وقايت اولنمش اولور • الله تعالى پادشاهمزي
بطانهء سوءدن حفظ ايليه • عن ابن عباس
ان الله جعل لكل نبي شهوة وان شهوتي
في قيام الليل اذا قمت فلا يصلين احد خلفي
وان الله جعل لكل نبي طعمة وان طعمتي

هذا الخمس فاذا قبضت فهو لولاة الامر من

بعدی • فی القاموس شهیه کرضیه ودعاه

واشتهاه وتشهاه احبه ورغب فیه •

رسول صلی الله علیه وسلم بویوردیکه الله

تعالی هر نبی ایچون بر محبت ایدوب رغبت ایتدوکی

نسنه قلدی بنم رغبتم کیجه قائم اولمغه در

قچن بن کیجه قائم اولسم هیچ برکمسه بنم

اردمده نماز قلمسون • ودخی الله تعالی

هر نبی ایچون بر طعمه قلدی بنم طعمم

مال غنیمتدن اولن خمس در • قچن بنم روحم

قبض اولنسه اول خمس بندنصکره والی

اولنلرکدر • یا امام المسلمین وخلیفه رسول

رب العالمین • بو حدیث شریفه نظر ایله که

الله تعالی سینی امت محمدک امرینه والی ایلدی

ورسول الله دخی الله تعالی کندو ایچون اعطا

ایلدوکی طعمه یی ولاته اطعام ایلدی • هیچ

لایق اولور مکه حضرت رسولک احسان

اتدوکی طعمه یی الله تعالی نک حرام ایتدوکی

التون وكمش قبلره قويلوب يته • عن مهران
رضى الله عنه • اذا اراد الله بقوم خيرا
ولى عليهم حلماءهم وقضى بينهم علماءهم
وجعل المال فى سمحاءهم • واذا اراد بقوم
شرا ولى عليهم سفهاءهم وقضى بينهم
جهالهم وجعل المال فى بخلاءهم •
يعنى قچن الله تعالى بر قومه خير دلسه اوزرلرينه
حليملرنى والى قلر • ودخى علماسنى ايچلرنده
قاضى ايلر • ودخى مالى سخيلرينك اله ويرر

اما قچن الله تعالى بر قومه شر دلشه اوزرلرينه
سفهاسنى والى ايلر • وايچلرنده جاهللرنى
قاضى ايلر ودخى مالى بخيللرينك النده ايلر •
عن على كرم الله وجهه • ان الله اذا غضب
على امة لم ينزل بها عذاب خسف ولا مسخ
غلت اسعارها وتحبس عنها امطارها ويلى
عليها اشرارها • يعنى الله تعالى قچن بر امتك
اوزرينه غضب ايلسه شونك كبى امت كه
انلرى يره كچرمز ودخى صورتلرينى تبديل ايلمز

اول امتك ايچنده هر نسنه ذی قيمت ايدب
بهاسنی يوجه ايدر • ودخی مطرلری حبس
اولنور ودخی اوزرلرينه شرليلری والی اولور
عن ابی هريرة • اذا ضيعت الامانة فانتظر
الساعة قاله لرجل قال متى الساعة فقال
كيف اضاعتها قال اذا وسد الامر الى غير
اهله فانتظر الساعة • بر رجل ديديكه
يا رسول الله قيامت نه وقتده در رسول
صلى الله عليه وسلم بيوردیكه قچن امانت

ضايع قلنسه ساعته منتظر اوله سن •
اول رجل ديديكه يا رسول الله امانت ضايع
اولمق نيجه در • رسول عليه السلام بيوردیكه
قچن امور مسلمين اهل اولمين كمسنه يه
تفويض اولنسه ساعته منتظر اوله سن •
بو حديث شريفدن مفهوم اولديكه پادشاه
عالم امور مسلمينه حاكم ووالی اولنلرك
اهل اولماسنه سعی جميل وقصد بليغ ايدب
اهمال ايتميه لر والا امانتی ضايع ايتمش اولورلر

عن ابی هریرة • ان الله یرضی لکم ثلاثا ویکره
لکم ثلاثا • فیرضی لکم ان تعبدوه ولا تشرکوا به
شیئا وان تعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا
وان تناصحوا من ولاه الله امرکم • ویکره لکم
قیل وقال وکثرة السؤال واضاعة المال
یعنی رسول علیه السلام ناسه خطاب
ایدب ایدرکه الله تعالی سزکچون اوچ نسنه
راضی اولور • واوچ نسنه‌ء کریه کورر •
اما اول اوچ نسنه که سزدن راضی اولدی

بری الله تعالی یه عبادت ایدب هیچ برشیء
اللهه شریك قلمیه سز • ایکنجی الله تعالی انك
ارسال ایلدوکی شرع شریفه جمیعکز یاپشوب
و برکوز طاغیلق اتمیه سز • اوچنجی الله
تعالی امورکزه مولی قلدوغی کمسیه نصیحت
ایدب خیرصانه سز • اما اول اوچ نسنه که
الله تعالی سزك ایچون آنی مکروه کوردی •
بریسی قیل وقال نهایه ابن اثیردن فهم اولندوغی
اوزره معنای حدیث شریف شویله اوله که

بریده بر طائفه اوتورب فلان شویله دیدی

وفلان شویله دیدی دیوب قوال ناس

شویلشوب مالایعنی یه عمر کچوره لر

وبعضیلر دیدیلر که کثرت کلامدن دیمکدر

مطلقا • ایکنجی برامرده چوق سؤال اتمکدن

نتکم سوره بقره ده حکایت اولندیکه بنی

اسرائیل موسی علیه السلامه کثرت سؤال

اتمکله مشقته واقع اولدیلر • اوچنجی مال

ضایع ایدوب مالایعنی یه صرف اتمك

عن ثوبان رضی الله عنه • رأس الدین النصیحة

لله ولرسوله ولکتابه ولائمة المسلمین وللمسلمین

عامة • یعنی دینك رأسی الله تعالی یه نصیحتدر

ایمان کتورب توحید اتمکله • ودخی الله تعالینك

رسولنه نصیحتدر رسالتنی تصدیق اتمکله •

والله تعالینك کتابنه نصیحتدر ایمان کتورب

عمل اتمکله • وائمه مسلمینه نصیحتدر

معروفله امر اتدوکی یرده مطیع اولوب •

وبرخصوصده امام مسلمین غفلت اتسه

تنبیه ایدوب غفلتنی دفع اتمکله • وعامهٔ مسلمینه
نصیحت دُر قدرتی یتدوکی مقدار مسلمیندن
ضرری دفع ایدوب منافع جلب اتمکله • بو
حدیث شریفک معناسینی مشارق شرحنده
عبد اللطیف بن عبد العزیز بو یلجه بیان ایدر •
بونک کبی احادیث شریفه بو مسکین فقیر وداعی
حقیره باعث اولمشدر که پادشاه عالم پناه
حضرتلرینه نصیحت ایچون بو رساله یازیله
والا بتر زهرهٔ من واردر که کندو کندومزدن

فضولی اقدام ایده بلیدك • عن عطیة السعدی
اذا استشاط السلطان تسلط الشیطان
فی القاموس استشاط علیه التهب غضبا
وفی نهایة ابن الاثیر استشاط استفعل
من شاط یشیط اذا کان یحترق ای اذا تلهب
السلطان • وتحرق من شدة الغضب وصار
کانه نار تسلط علیه الشیطان فاغراه •
بالایقاع بمن غضب علیه • یعنی تحن سلطان
شدّت له غضب ایلسه حتی شدت غضبندن

آتش مثال اولسه شیطان مسلط اولور ●
اول سلطان غضب اتدوکی کمسنه یه مقتضای
غضبنی اجرا اتمکه شیطان حث ایدب قندرر
غضب حالنده بویله اولمق همان سلطانه
مخصوص دکلدر ● بلکه جمیع بنی آدمه غضب
حالنده شیطان مسلط اولور ● نتکم ابو اللیث
سمرقندی رحمة الله علیه تنبیه الغافلین
نام کتابنده باب کظم غیظده شویله بیان
ایدرکه ● وهب بن منبه دن روایت اولندیکه

بنی اسرائیل زماننده بر عابد واردی شیطان
اول عابدی اضلال اتمکه قادر اولمزدی ●
برکون بو عابد بر حاجت ایچون صومعه سندن
طشره چقدی شیطان بله چقدی ● اولا که
اضلال اتمکه بر فرصت دوشه دیو شیطان
عابده قصد اتدی ● شهوت طرفندن ●
وغضب طرفندن هیچ بر نسنه یه قادر اولمدی
بر کره قورقتمق طرفندن قصد اتدی شیطان
النه بر بویوك طاش الوب بر طاغك وستندن

بو عابدك اوزرينه صرقدي قچن طاش

عابده يقين كلنجك عابد الله تعالى يي ذكر

ايلدي شيطان بعيد اولدي • اندن صكره

يرتجي حيوانلر صورتنه كيروب عابده قصد

اتدي عابد هيچ خوف اتميوب الله ذكر ايلدي

شيطان كيرو قادر اولمادي • بوندن صكره

شيطان ايلان صورتنه كيروب عابد نماز

قلركن اياغنه طولاشوب اندن جسدنه

صرمشوب حتى باشنه چقدي • عابد سجده

اتمك استيجك سجده سي يرنه قورلوب ياتدي

عابد آلنني يره قويايين ديدكده ايلان اغزني آچوب

عابدك باشني يوتمق استدي • عابد خوف

اتميوب الليله قاقوب سجده سي يوندن ايلاني

كيدروب سجده اتدي • عابد صلاتندن فارغ

اولوب كيرو مكاننه كتمك استيجك شيطان

ملعون كلوب ديديكه سكا شو اشلري ايدن

بنون هيچ نسنه يه قادر اولمدم • شمدنكرو

سكا اضلال قصدن اتمكدن فراغت اتدم

سنکله بو کوندن صکره دوست اوله لم دیدی •
عابد دیدیکه نه بنی قورقدایڭ دیدوک وقتده
سندن قورقدم • ونه سنک دوستلغکه
حاجتم وار بندن ایراغ اول دیجک شیطان
دیدیکه اهل وعیالکدن خبر صورمزمسن
سن کیدلدن برو حاللری نیجه اولدی •
عابد دیدیکه بن انلردن ایرلدوغم وقتده کندومی
میت بلوب طورورن میت اولن کشی کمسه دن
خبر صورمز • ابلیس دیدیکه بندن سؤال

اتمزمسن که آدم اوغلانینی نه نسنه ایله اضلال
ایده رزن عابد دیدیکه سؤال ایده رن خبر ویر
ابلیس دیدیکه اوچ نسنه ایله اضلال ایده رزن
اول بخلله • ایکنجی حدتله یعنی شدت غضبله
اوچنجی سرخوشلغله • زیرا قچن انسان بخیل
اولسه النده اولن مالینی کوزنه آز کوسترورز
فقرایه زکاتنی ویرمکدن منع ایده رز • ودخی
اللری النده اولان مالی المغه قصد ایدرز •
واکر قچن حدتلو اولسه بز آنی اورتمزده اوغلنجقلر

طوب یوالغنی دوندردوکی کبی دوندررز •

اکر چکم دعاسیله موتایه احیا ایلر کمسنه

ایسه ده بزاندن غضب حالنده امید مقطع

اتمزز • واکر قچن انسان سرخوش اولسه

آنک زمامی بزم المزده اولور هرنه یره مزلغه

اولورسه بزانی بیده رز • نتکم بر غنمک

قولغنه یاپشسلر نیجه ییدرلرسه • پس

امدی شیطان خبر ویردیکه شول کمسنه که

غضب ایدر شیطانک النده اوغلنجقلر النده کی

طوب طاشی کبی هر یره ایسترسه یوردرز • ایله

اولسه انسانه لایق اولان بو ایمش که غضب وقتنده

صبر ایلیه حتی شیطانه اسیر اولوب عملی حبط

اولمیه • بوریه کلنجه تنبیه الغافلین سوزیدر

کیر وحدیث شریفه شروع ایده لم • عن ابی هریرة

اَرْبَعَةٌ يَبْغَضُهُمُ اللهُ الْبَيَّاعُ الْحَلَّافُ وَالْفَقِيرُ

الْمُخْتَالُ وَالشَّيْخُ الزَّانِي وَالْاِمَامُ الْجَائِرُ •

یعنی دورت نفر کمسنه یه الله تعالی بغض ایدر

اولا متاع صاتارکن آند ایجیجی اوله • ایکنجی

فقیر و متکبر اوله • اوچنجی پیر زانی اوله •

دوردنجی امام جائر اوله • عن ابن عباس •

اوحی الله داود ان قل للظلمة لا یذکرونی

فانی اذکر من یذکرنی • وان ذکری ایاهم ان العنهم

یعنی الله تعالی داود پیغامبره شویله وحی

ایلدیکه ظالملره دیکه بنی ذکر اتمسونلر • زیرا

بنی ذکر ایلینی بن دخی ذکر ایلرن • بنم ظالملری

ذکر ایلمکم انلره لعنت اتمکدر • بو حدیث

شریف عجب قورقلو حدیثدر کیم اولاکه ظلم

اتممش اوله • اکر بو حدیث شریف اطلاقی

اوزره محمول اولجق اولورسه بوندن کمسه خلاص

بولور • اولاکه کافرلر حقنده وارد اولمش

اوله مطلق کماله منصرف اوله مدد یا رب مدد

عن ابی هریرة • الجهاد واجب علیکم مع کل

امیر برا کان او فاجرا وان هو عمل الکبائر •

والصلوة واجبة علیکم خلف کل مسلم برا

کان او فاجرا وان هو عمل الکبائر • والصلوة

واجبة علیکم علی کل مسلم یموت برا کان او فاجرا

وان هو عمل الکبائر • یعنی یا مسلمین سزوك
اوزریکزه جهاد واجبدر هر قنغی امیرله اولورسه
اولسون کرکسه اول امیر صالح اولسون کرکسه
طالح اولسون اکر اول امیر کبائر دخی اشلرسه
• ودخی هر کسنه نك اردنده اقتدا ایدوب نماز
قلمق جائزدر اکر صالح واکر طالح واکر کبائر دخی
اشلرسه • ودخی هر مسلمکه وفات ایده
نمازنی قلمق واجبدر اکر کبائر دخی اشلرسه •
بو حدیث شریف عقاید نسفی مسائلنه موافقدر

عن ابن عباس • خمس بخمس ما نقض قوم العهد
الا سلط الله علیهم عدوهم وما حکموا بغیر
ما انزل الله الا فشا فیهم الفقر ولا ظهرت
فیهم الفاحشة الا فشا فیهم الموت • ولا
طففوا المکیال الا منعوا النبات واخذوا
بالسنین ولا منعوا الزکاة الا حبس الله عنهم
القطر • یعنی بش نسنه جانب حقدن مخلوقدن
صادر اولن بش نسنه مقابله سنده در •
بر قوم عهدی بوزمزلر الا مقابله سنده الله تعالی

عدوّیی اول قومك اوزرینه مسلّط ایلر
ودخی بر قومك اولمزکه الله تعالی انزال ایلدوکی
قوانك خلافنه حکم ایلیلر الا الله تعالی انلر
ایچنده فقر فاش ایلر ● ودخی بر قومك اولمزکه
ایچلرنده زنا ظاهر اوله الا ایچلرنده موت
فاش اولور ● ودخی بر قومك اولمزکه کیله اکسك
طوتهلر الا ایردن بتنلری الله تعالی منع ایدر
بر قومدن اولوب قحط واقع اولور ● ودخی
بر قومك اولمزکه زکاتی منع ایدهلر ● الا الله تعالی

٦١ انلردن یغموری منع ایدر ● عن ابی هریرة خمس
هنّ من قواصم الظّهر عقوق الوالدین والمرأة
یأتمنها زوجها تخونه ● والامام تطیعه النّاس
ویعصی ربّه ● ورجل وعد نفسه خیراً فاخلف
واعتراض المرء فی انساب النّاس ● فی نهایة
ابن الاثیر القصم کسر الشیء وابانته وبالفاء
کسره من غیر ابانة ● یعنی بش نسنه ارقه
کموکنی کسر ایدر صیانلردر ● اولکی اتایه
وانایه عاصی اولق ● ایکنجی شول عورتکه

زوجنى انى امين ظن ايدر حال بوكه اول عورت
خيانت ايدر • اوجنجى شول سلطان كه ناس
اكا مطيع اولورلر اول ربنه عاصى اولور
دوردنجى شول رجل كه نفسنه برخير ايشى
وعده ايدر صكره وعده سنه خلاف ايدر •
بشنجى شول كسنه كه ناسك نسبنه تعرض
ايدب دخل ايدر • پس امدى بو ناس سلطانك
امرينه مطيع اولور لكن سلطانه انصاف دكلدر
ربنه مطيع اولميوب لعب ولهوه مشغول

اولوب الله تعالى نك حرام اتدوكى لباسى كيوب
وحرام قلدوغى قابدن يجك ييه • بعض كتابده
شويله مكتوبدركه الله تعالى يوم قيامتده
قوللرينه سؤال ايدب ديه كه اى قولوم نچون
عبدكله اتدوكك معامله يى بنمله اتمدك
عبدوكك كندوكه عاصى اولدوغنه راضى
اولمدك • سن كندك بكا عاصى اولمغه راضى
اولدك • يوخسه قولوم كبى كندوكدن ادنا مى
كوردك • بو سوزى زياده خوف ايده جك سوزدر

اللهم نبه عبدك وخليفتك السلطان مراد
خان ابن سلطان سليم خان عن نومة الغافلين
ووفقه لما تحب وترضى وجنبه عما تكره
وتسخط • عن ابي هريرة • ذو السلطان و
ذو العلم احق بشرف المجالس • يعنى سلطنت
صاحبى وعلم صاحبى استحقاقده زياده در
غيرلردن شرف مجالسه • عن ابي هريرة ست
خصال من السحت رشوة الامام وهي اخبث
ذلك كله وثمن الكلب وعسيب الفحل ومهر

البغي وكسب الحجام وحلوان الكاهن • في
نهاية ابن الاثير السحت الحرام الذي لا يحل كسبه
لانه يسحت البركة اي يذهبها • ومنه حديث
ابن رواحة انه قال ليهود خيبر لما ارادوا ان
يرشوه اتطعموني السحت اي الحرام سمى الرشوة
في الحكم سحتا • ومنه الحديث يأتي على الناس
زمان يستحل فيه كذا وكذا والسحت بالهدية
اي الرشوة في الحكم والشهادة ونحوهما
ويرد في الكلام على الحرام مرة وعلى المكروه

أُخرى ويُسْتَدَلُّ عليه بالقرائن • نُهِيَ عن
عَسْبِ الفَحْلِ عَسْبُ الفَحْلِ ماؤُه فرسًا كان او بعيرًا
او غيرَهما وعَسْبُه ايضًا ضِرابُه ولم يَنْهَ
عن واحدٍ منهما وانّما اراد النَّهْيَ عن الكِراءِ
الذي يُؤْخَذُ عليه فانَّ اِعارةَ الفَحْلِ مندوبٌ
اِلَيْها وانّما نُهِيَ عنه للجهالة التي فيه ولابدّ
في الاجارة من تعيين العمل ومعرفة مقداره
وفيه انّه نُهِيَ عن حُلوانِ الكاهنِ هو ما يُعطيه
من الاجر والرّشوة على كهانته الى هنا كلام

ابن الاثير • پس امدی حدیث شریفک معناسنی
الله اعلم شویله دیمك اوله كه التی خصلت حرام ایدندر
اولکی امام رشوت المق • ایکنجی کلبی بیع ایدب
ثمن المق • اوچنجی ارککك حیوانی دیشی حیوانه
آشرمق ایچون کرا واجرت المق • دوردنجی زانیه
عورتك الدوغی اجرت • بشنجی حجامك
حجامتدن اتدوکی کسب • التنجی فالجینك
الدوغی اجرت • عن عبادة بن الصامت ستكون
عليكم أمراء من بعدي يأمرونكم بما لا تعرفون

ويعملون بما تنكرون فليس اولئك بائمة
يعنى بندن صكره سزوك اوزريكزه امرا اولور
شرعا معروف ولين نسنه يه سزه امر ايدرلر
وكندولر منكر اولن نسنه يه اشلرلر انلر ائمه
دكللردر ● عن عبد الله بن الحارث سيكون
بعدي سلاطين الفتن على ابوابهم كمبارك
الابل لا يعطون احدا شيئا الا اخذوا من
دينه مثله ● في نهاية ابن الاثير وفي حديث
علقمة لا تقربوهم فان على ابوابهم فتنا

كمبارك الابل هو الموضع الذي تبرك فيه اراد
انها تعدي كما ان الابل الصحاح اذا انيخت
في مبارك الجربى جربت ● يعنى يقين زمانده
بندن صكره سلاطين اولور انلرك قپولرنده
فتنه بريندن برينه اولشوب سرايت ايدوب
زياده اولمقده در ● نتكم دوه لر يتدوغى يرده
صاغ دوه لره اويوز دوه لرك جربى سرايت
ايتدوكى كبى ● بونلر كذا اولنان سلاطين بر احده
نسنه اعطا ايلمزلر الا اول كمسنك دينندن

اعطا ایلدوکلرن مثلن اخذ ایلدکلرن • عن ابی امامة

سیکون رجال من امتی یاکلون الوان الطعام

ویشربون الوان الشراب • ویلبسون الوان

الثیاب ویتشدقون فی الکلام فاولئک شرار

امتی • فی مصادر الزوزنی التشدق لب

پیچیدن در سخن کفتن • وفی نهایة ابن الاثیر

وفی الحدیث • ابغضکم الی الثرثارون المتشدقون

فهم المتوسعون فی الکلام من غیر احتیاط واحتراز

وقیل اراد بالمتشدق المستهزئ بالناس یلوی

شدقه لهم وعلیهم • یعنی یقین زمانده بنم

امتمدن رجال اولور انواع دورلو طعاملر ییرلر

وانواع دورلو شربتلر ایچرلر وانواع دورلو

لباسلر کیرلر • ودخی سوزلرنده احتیاط ایتموب

قنغی سوزی اولورسه سویلرلر یاخود سوزن

سویلرکن خلقی سخریه ایدوب طرف دهانله

اشارت ایدرلر • انلر بنم امتمک شرلیلریدر •

عن عبادة بن الصامت • سیلی امورکم من

بعدی رجال یعرفونکم ما تنکرون وینکرون

عليكم ما تعرفون فمن ادرك ذلك منكم فلا طاعة
لمن عصى الله عز وجل • يعنى يقين زمانده بندن
صكره سزك امورکزه رجال كمسنلر والى
اولورلر • سزك یانكزده منكر اولنى انلر
معروف ايدرلر • وسزك معروف قلدوغكزى
انلر منكر ايدرلر • انلره اطاعت اتمك يوقدر
زيرا الله تعالى يه عاصى اولنه اطاعت يوقدر
نتكم دينلمشدر • لا طاعة للمخلوق فى معصية
الخالق • عن ابن مسعود • سيليكم امراء

يفسدون وما يصلح الله بهم اكثر فمن عمل
منهم بطاعة الله فله الاجر وعليكم الشكر
ومن عمل بمعصية الله فله الوزر وعليكم الصبر
يعنى يقين زمانده سزوك اوزريكزه امرا والى
اولورلر • الله تعالى نك اول امرا سببيله اصلاح
ايلدوكى اكثردر انلرك افساد ايلدوكندن •
شول كمسنه كه امرادن الله تعالى نك طاعتيله
عمل ايليه انكچون اجر واردر • ورعيته اوزره
شكر لازمدر • شول كمسنه كه امرادن

الله تعالی یه معصیت ایلیه انکچون وزر و کناه

واردر و رعیت اوزره صبر لازمدر عن ابن عمر

السُّلطانُ ظِلُّ اللهِ في الأَرْضِ يَأْوِي إِلَيْهِ كُلُّ

مَظْلُومٍ مِنْ عِبَادِهِ فَإِنْ عَدَلَ كَانَ لَهُ الأَجْرُ

وَعَلَى الرَّعِيَّةِ الشُّكْرُ وَإِنْ جَارَ أَوْ حَافَ أَوْ ظَلَمَ

كَانَ عَلَيْهِ الوِزْرُ وَعَلَى الرَّعِيَّةِ الصَّبْرُ وَإِذَا

جَارَتِ الوُلَاةُ قَحَطَتِ السَّمَاءُ وَإِذَا قُطِعَتِ الزَّكَاةُ

هَلَكَتِ المَوَاشِي وَإِذَا ظَهَرَتِ الزِّنَا ظَهَرَ الفَقْرُ

وَالمَسْكَنَةُ وَإِذَا أُخْفِرَتِ الذِّمَّةُ أُدِيلَ الكُفَّارُ

یعنی سُلطان یریوزنده الله تعالی نک کولکه سیدر

الله تعالی نک قوللرندن مظلوم اکا صغنور

اکر اول سلطان عدل ایدجك اولورسه انکچون

اجر واردر و رعیت اوزرنه شکر واجبدر

اکر جور ایدرسه و حیف ایدوب و ظلم ایدجك

اولورسه سلطان اوزرینه وزر و کناه اولور

و رعیت اوزرینه صبر واجب اولور قچن

ولاة جور اتسه سما قحط اولور مطر نازل اولمز

قچن زکاة قطع اولنسه مواشی هلاك اولور

قچن زنا ظاهر اولسه فقر و مسكنت ظاهر اولور

قچن كافرلر ايله اولن عهد و ذمت اذن شرع سز

نقض اولنسه كفاره تأييد اولنور • عن ابى بكرة

السلطان ظل الله في الارض فمن اكرمه اكرمه

الله ومن اهانه اهانه الله • يعنى سلطان ير

يوزنده الله تعالى نك كولكه سيدر • شول

كمسنه كه سلطانه اكرام ايليه • الله تعالى اكا

اكرام ايلر • شول كمسنه كه سلطانه اهانت

ايليه الله تعالى اكا اهانت ايدر • عن ابى هريرة

السلطان ظل الله فى الارض يأوى اليه الضعيف

وبه ينتصر المظلوم ومن اكرم سلطان الله في

الدنيا اكرمه الله يوم القيمة • يعنى سلطان

ظل الله دور وجه ارضده ضعيفلر اكا صغنورلر

ودخى مظلوملر انك سببيله ظالمه انتقام

ايدرلر • بر كمسنه الله تعالى نك سلطاننه

دنياده اكرام ايلسه الله تعالى يوم قيامتده اكا

اكرام ايدر • عن انس السلطان ظل الله في

الارض فمن غشه ضل ومن نصحه اهتدى

یعنی سلطان یریوزنده الله تعالینك ظلیدر
بر کمسنه سلطانه خیانت ایلسه ضلالته دوشمش
اولور • و بر کمسنه سلطانه نصیحت ایلسه
هدایته ایرشمش اولور • اللهم انی اسألك
هدایتك بما نصحت سلطانك • عن انس
السلطان ظل الله فی الارض فاذا دخل احدكم
بلدا لیس بها سلطان فلا یقیمن بها • یعنی
سلطان یریوزنده الله تعالینك كولكه سیدر
قچن سزدن بر كز بر بلده داخل اولسه كه آنده

سلطان اولمسه انده مقیم اولمیه سن • عن ابن
عمر • السلطان ظل الرحمن فی الارض یأوی
الیه كل مظلوم من عباده فان عدل كان له الاجر
وعلی الرعیة الشكر • وان جار وحاف وظلم
كان علیه الاصر وعلی الرعیة الصبر •
یعنی سلطان ظل رحماندر یریوزنده الله تعالینك
قوللرندن هر مظلوم اكا مراجعت ایلر اكر عدل
ایدجك اولورسه سلطان ایچون اجر و ثواب
اولور و رعیت اوزرنه شكر اتمك لازم اولور

واكر جور و حيف و ظلم ايده جك اولورسه
سلطان اوزرينه اصر و كناه لازم اولور و
رعيت اوزره صبر اتمك لازم اولور • عن انس
السلطان العادل المتواضع ظل الله و رمحه
فى الله يرفع له عمل سبعين صديقا • يعنى
سلطان عادل كه تواضع اهلى اوله الله تعالى نك
ظل در • و دخى فى سبيل الله الله تعالى نك
رمحى در اول سلطان ايچون يتمش صديق عملى
حضوره حقه رفع اولنور • عن ابى عبيدة

لا تسبوا السلطان فانه فىء الله فى ارضه •
يعنى سلطانه سب اتمك زيرا سلطان يريوزنده
الله تعالى نك كولكه سيدر • عن ابى هريرة •
لا تسبوا السلطان و تعوذوا بالله من شره
يعنى سلطانه سب ايلمك الله تعالى يه صغنك
شرندن • عن عايشة لا تشغلوا قلوبكم
بسب الملوك و لكن تقربوا الى الله بالدعاء لهم
يعطف الله قلوبهم عليكم • يعنى قلوبكزى
ملوكه سب اتمكه مشغول قلمك و لكن الله تعالى يه

تقرب ايلك ملوكه دعا اتمكله الله تعالى انلرك
كوكللريني سزك اوزريكزه شفقتلو ايليسون •
وذكر محيي السنة البغوي في معالم التنزيل في
تفسير قوله تعالى • قل اللهم مالك الملك
قال الله تعالى في بعض الكتب • انا الله مالك
الملوك ومالك الملك • قلوب الملوك ونواصيهم
بيدي فان العباد اطاعوني جعلتهم عليهم
رحمة • وان عصوني جعلتهم عليهم عقوبة
فلا تشتغلوا بسب الملوك ولكن توبوا الى الله

اعطفهم عليكم • يعني الله تعالى بعض انبياسنه
انزال ايلدوكي كتابده ديديكه • انا الله جميع ملوكك
مالكيم ودخي ملكك مالكيم • ملوكك
قلوبي و باشلري بنم يد قدرتمده در • اكر عباد
بكا مطيع اولجق اولورلرسه ملوكي بن انلرك
اوزرلرينه رحمت قلارين • واكر عباد بكا
عاصي اولجق اولورلرسه بن ملوكي انلرك
اوزرلرينه عقوبت قلارن • پس امدي
بو احوال سزولك اطاعتكزه ومعصيتكزه

کوره اولیجق ملوکه سبّ اتمکه اشتغال اتمك

بلکه الله تعالی یه توبه ایلك مطیع اولك •

بن ملوکی سزك اوزریکزه شفقتلو قلایين

بومذکوردن معلوم اولدیکه ملوکك عدل

وجوری بوناسك طاعتنه ومعصیتنه کوره

اولورمش • رزقنا الله طاعته • وعطف

علینا ملوکه • تمت النصیحة بالسنة فلله

الحمد والمنه • والصلوة علی سیدنا محمد وآله وصحبه

وعلی جمیع الامة • تم

Süleymaniye U. Kütüphanesi
Kısmı Fatih
Yeni kayıt No.
Eski Kayıt No. 740 M.